THE DAILY HEBREW JOURNAL
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
251 - 253 Queen Street West Telephone Adelaide 3007
Subscription Rates $6 Per Year, $3.50 Six Months
Single Copy —3 cents.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ontario
January 22nd 1913

ענטפערט דעם קעמפיין-רוף!

מאכט פאר אייער הוב די גאנצע קימענדע וואך אין זינען צו האבען דעם הילפס - קעמפיין, וועלכער וועט אנגעפיהרט ווערען ביי אונז אין שטאדט אין די אינטערעסען פון די אימיגראנטען און די מלחמה ליידענדע. אייער אינטערעס אין דעם מיינט ניט נור אייער אייגענע ביישטייערונג, נאר עס מיינט אויך די ביישטייערונג פון די אלע, מיט וועמען איהר קומט אין בארירונג, און וועלכע איהר קענט פאראינטערעסירען אינ'ם קעמפיין.

זאגט ניט, „איך גיעב מיין ביישטייערונג", און מיט דעם קום איך אפ, מיט דעם בין איך יוצא. עס האנדעלט זיך דאך ניט וועגען קיין פרעמדע, נאר וועגען אייערע אייגענע און נאהענטע, און מיט דער אייגענער ביישטייערונג דארפט איהר ניט אפקומען.

איהר קומט אין בארירונג מיט חברים און פריינט, מיט באקאנטע און מיט מיטארבייטער — אגיטירט צווישען זיי פאר'ן הילפס - קעמפיין, און זעהט אז יעדער פון אייערע באקאנטע זאל טון זיין טייל בנוגע דעם הילפס-קעמפיין.

געדענקט אז די וואך אנהייבענדיג פון קומענדען מאנטאג אן איז געווידמעט דער הילפס-וואך פאר די אימיגראנטען און פאר די מלחמה ליידענדע.

געדענקט אין דעם, און ערפילט אייער פליכט.

דער קומענדער קעמפיין טאר ניט זיין קיין דורכפאל, און ער וועט עס ניט זיין, אויב יעדער וועט נאר טון זיין חוב.

עס איז א שלעכטע צייט, קיינער קען דאס ניט אפלייקענען — דאס מאכט דעם קעמפיין פיעל שווערער, דערפאר מיינט דאס אבער אז אונזערע פליכטען זענען נאך גרעסער, און אויב פארנאכלעסיגונג וואלט אפשר ערלויבט געוועזען אונטער אנדערע אומשטענדען, טאר עס אבער יעצט ניט זיין.

די ארבייטסלאזיגקייט, דער שלעכטער צושטאנד, זיי אלע מאכען אונזער חוב גרעסער און פיעלפאכער און נאר מיט אלעמענס פאראייניגטע כחות וועט געלינגען דעם חוב אפצוצאהלען, דעם חוב וועלכען מיר זענען שולדיג צו אונזערע ליעבע און ליידענדע, צו אונזערע נאהענטע, וועלכע האבען שוין באלד אפילו אין זכרון פארגעסען, וואס עס מיינט א רוהיגען טאג.

די קומענדע שטאדטישע וואהלען

א גאנץ קליינע צייט איז נאך פארבליבען ביז די שטאדטישע וואהלען, ארום זעכצעהן טעג. און די אידישע בירגער דארפען דאס יאהר, פונקט ווי יעדעס יאהר נימט פארנאכלעסיגען זייער בירגער פליכט, און באטייליגען זיך אין דעם אין די פולע צאהלען.

אין די היינטיגע שטאדטישע וואהלען וועט מען ניט נור דארפען שטימען וועגען פערזאנען, וועלכע זאלען צוזאמענשטעלען אונזער שטאדט־ ראט, אונזער „סיטי קאונסיל", נאר עס וועלען אויך זיין עטליכע וויכ־ טיגע פראגען, איבער וועלכע מען מוז שטימען איין וועג אדער א צווייטען. פון די לעצטע פראגען איז זעהר וויכטיג אזא זאך ווי דער „מערקעמי דייל", דער מסחר וועגען די עלעקטרישע קאמפאניעס, זאל געשאנקען ווערען די פילסטע אויפמערקזאמקייט, ווייל עס האנדעלט זיך פשוט וועגען דער טראנספארטאציאנס - באקוועמליכקייט אין שטאדט, וואס באריהרט אלעמען.

עס וועט אונז נאך אויסקומען צו באריהרען פיעלע פון די באטרעפענדע פראגען. אבער וואס איז דערווייל וויכטיג, איז צו דערמאהנען די וועהלער, אז זיי זאלען ניט פארנאכלעסיגען זייער בירגער - פליכט, אונזער רעכט אלס פרייע קאנאדער בירגער, און צו באטייליגען זיך אין די וואהלען ווי פרייע אידען און פרייע מענשען.

די זאטע האבען בשום אופן נים געוואלט גלויבען, אז אין שטאדט זענען דא אזוי פיעל הונגעריגע.

און זיי גלויבען נאך אלץ ניט, אבוואהל טויזענדער מענשען וואר־ מען אין רייהען צו קענען באקומען א געלעגענהייט אפצועסען א מאלצייט.

פרעמיער מיהען זוכט נאך אלץ א פאסיגען קאנדידאט אין קוויבעק פאר'ן קאבינעט.

נדן איז דא, א חתן איז אויך פאראן, און קיין כלה זוכט זיך אלץ ניט אפ. אפילו מיט דער הילף פון שדכנים.

די פארמערס ווילען ווערען א פאלקס - פארטיי.

וואס-זשע איז די מניעה?

מיר זענען שוין מיט לייטען גלייך. מיר שיקען שוין אייך דראט־ לאזע נייעס צו די שווימענדע פאלאצען אויפ'ן ים.

און דאך קוקט מען דארט אויף אונז ווי אויף שטיפקינדער.

קנוט האמסון!

(באמערקונגען וועגען דער נאבעל - פרעמיע).

(ספעציעל פאר'ן "אידישען זשורנאל")

(פון אונזער אייראפעאישען מיטארבייטער) ש. פאן.

קאפענהאגען. —

פאר די, וועלכע האבען נאכגעפאלגט דעם גאנג פון קנוט האמסונ'ס ענטוויקלונג פאר די לעצטע יאהרען און באמערקט דעם געוואלדיגען פארטשריט וואס דער דאזיגער געניאלער נארוועגישער שריפטשטעלער האט געמאכט — פאר די יעניגע איז קיין שום צווייפעל נישט געוועזען, אז קנוט האמסון וועט סוף - כל - סוף מוזען באקומען די נאבעל פרעמיע פאר ליטעראטור.

ביי דער דאזיגער געלעגענהייט וועט זיין אינטערעסאנט איבערצוגעבען, אז שוין מיט עטליכע יאהר צוריק האט מען אנגעוויזען דעם שוועדישען נאבעל - פרעמיע קאמיטעט, אז עס וואלט ווינשענסווערט געוועזען, דאס האמסון זאל באעהרט ווערען מיט דעם כבוד פון דער נאבעל - פרעמיע, דאך איז עס נישט געשעהן, ווייל ווי דער אמת איז זענען א טייל בייראטס אין דעם קאמיטעט, וואס פארטיילט די נאבעל - פרעמיע שטארק קאנסערוואטיוו און פארטייאיש און צו קנוט האמסאנ'ען האבען די דאזיגע מענשען נישט קיין גרויסע סימפאטיע . . .

פאר די לעצטע עטליכע יאהרען האט האמסון אבער אפטמאל איבערראשט די וועלט מיט זיינע ווערק. זיינע לעצטע עטליכע ראמאנען, וועלכע זענען ערשיענען אין פארלויף פון די לעצטע 8-7 יאהר, האבען אים פארשאפט, סיי אין סקאנדינאוויען, סיי אין דער גאנצער וועלט, א גרויסען נאמען אלס קלאסיקער. זיינע ראמאנען, ווי למשל: "די לעצטע פרייד" (1912) "קינדער פון צייט" (213), "סעגעל - קינדער פון צייט" (1913), "סעגעלוועהס" "די תבואה פון די פעלדער" (1918) האבען ווידער אמאל באוויזען די גרויסקייט פון האמסונ'ען און אים דערהויבען צו דער מדרגה פון סקאנדינאוויענ'ס גרויסע גייסטער, ווי למשל א ביארנסטען ביארנסאהן, איבסען א. ד. גל.

מיט די דאזיגע אויסגערעכענטע ווערק האט האמסון ווידער אמאל באוויזען וואס פאר א גרויסער און גענייאלער שריפטשטעלער ער איז. פאראנען קריטיקער אין סקאנדינאוויען, וועלכע האבען נאך דעם ווי עס איז ערשינען האמסונ'ס "די תבואה פון די פעלדער", ערקלעהרט, אז מיט דעם דאזיגען ווערק האט האמסון נאך אמאל באוויזען זיין געניאליטעט, וועלכע שטייגט אפטמאל אריבער זיינע ערשטע ווערק, ווי למשל "הונגער", "פאן" און "מיסטעריען". אייניגע האבען אנגעוויזען, אז האמסון האט דערגרייכט די מדרגה פון א טאלסטאי און קאן שוין ביי זיין לעבען פייערען דעם טריאומף פון א גרויסען און געניאלען קלאסיקער.

ווען עס איז פאריגעס יאר באקאנט געווארען, אז די נאבעל - פרעמיע פאר ליטעראטור פאר'ן יאהר 1919 איז צוגעטיילט געווארען דעם דענישען שריפטשטעלער, הענריק פאנטאפידאן און דעם דעניש - דייטשען שריפטשטעלער קארל גיעלערופ, האט מען פון פארשיידענע זייטען געהערט שטארקע שטימען געגען דעם אויסטיילונגס - קאמיטעט, דערפאר, וואס האמסון האט די פרעמיע נישט באקומען. אייניגע האבען עפענטליך ערקלעהרט:

— איך, מיינע הער'ן פונ'ם נאבעל - פרעמיע קאמיטעט, ווארט מסתמא, מיט צוטיילען האמסונ'ען דעם כבוד ביז דא. ווען ער וועט שוין מעהר נישט זיין צווישען אונז לעבעדיגע . . . און מיר פארזיכערען אייך, אז ער וועט אייך נאך אלעמען איבערלעבען, כאטש ער איז שוין אזוי אלט . . . יעדענפאלס וועלען זיינע ווערק איבערלעבען נישט נאר אייך, נאר אפילו אלע די אנדערע, וועלכע איר האט באעהרט מיט דער נאבעל - פרעמיע ביז היינט צו טאג . . .

און עס האט זיך אנגעהויבען א שטילער שטורם געגען דעם קאמיטעט, וואס טיילט אויס די פרעמיע. אין פארלויף פונ'ם לעצטען יאר האט דער קאמיטעט במעט טעגליך ערהאלטען בריעף אין בקשות פון אלע וועלט - טיילען: — "די נאבעל - פרעמיע פאר 1920 געהערט קנוט האמסון'ען!"

בלויז האמסון איז זיך שטיל און באשיידען, ווי זיין שטייגער, איז געזעסען ביי זיך אין דער היים, ערגיץ אין א פארווארפענעם ווינקעל אויף די פעלדער פון נארוועגיען און האט ווייטער פארטגעזעצט זיין ארבייט ביז עס איז ווידער ארויסגעקומען א גאנץ נייער און גרויסער ראמאן מיט זיין העכסט אייגענארטיגען און אריגינעלען נאמען: "די ווייבער ביי דער ברונע".

די באגייסטערטע האמסון - לעזער האבען געווארט מיט גרויס שפאנונג אויף דער ערשיינונג פון דעם נייעם ראמאן און ענדליך איז ער מיט צוויי וואכען צוריק ערשיענען און צוזאמען מיט דער ערשיינונג פון זיין לעצטעם ווערק, איז אנגעקומען די פרעהליכע בשורה אויס שטאקהאלם: דער נאבעל - קאמיטעט האט צוגעטיילט די נאבעל - פרעמיע פאר'ן יאר 1920 צו קנוט האמסון!

א שטורם פון ארטיקלען און לויב - געזאנגען האבען זיך דעם טאג באוויזען אין דער סקאנדינאווישער פרעסע און ביי די האמסון - ליעבהאבער איז א שטיין אראפ פון'ם הארצען: "נו, ענדליך האט ער עס באקומען!"

אין שייכות מיט דעם דאזיגען יום-טוב האט זיך האמסון גלייך באהאלטען. ער האט געוואוסט, אז איצט ווארט אויף איהם א שטורם פון זשורנאליסטען און אינטערוויוער'ס. צו אייניגע זשורנאליסטען, וועלכע עס איז געלונגען זיך אריינצורייסען אין האמסון'ס הויף, האט זיין פרוי און זיין געליעבטע טאכטער וויקטאריא אויפגענומען און ערקלעהרט, אז דאס געלט פון דער נאבעל - פרעמיע וויל האמסון באנוצען אויף צו פארבעסערען די פלאנטאזשען פון זיינע פעלדער און גערטנער. ער באקלאגט נאר, וואס ער וועט איצט מוזען פאהרען קיין שטאקהאלם און דארט האלטען א רעדע . . . ער וואלט שוין ליבער מוחל געווען דאס אפי נישט צו דארפען האלטען די רעדע . . .

אידישע שפעקולאנטען אין וויען

פאר וועמען דער גרויזאמער קריעג האט געבראכט אומגליק און פארדערבעניש און פאר וועמען ער האט געבראכט גליק און רייכקייט אהן א גרענעץ. און אויב מען זעהט ביי די אידען אין אייראפא פון איין זייט נויט און עלענד און די גרויזאמסטע קראנקהייטען, אזוי זעהט מען ווידער פון דער אנדערער זייט דעם אומגלויבליכסטען לוקסוס, רייכקייט און דאס גליקליכסטע לעבען, וואס מען קען זיך נאר פארשטעלען.

דאס לעצטע זעט מען ביי יענעם טייל, וואס רופט זיך "קריעגס - געווינער", "פראפיטירער", "ספעקולאנטען" "שמוגלער" א. אז. וו. קעלנער, פריקאזטשיקעס, שוכטער, לעהרער, בעלי - עגלה'ס, סוחרים, סטודענטען און גלאט יונגע - לייטלאך, וועלכע איהר האט נאך צוריק מיט א פאר חדשים באגעגענט אין צוריסענע הויזען, זענען היינט מיליאנערען, אבער טאקי מיליאנערען אין פולען זין פון ווארט, פאהרען ארום אין אייגענע אויטא'ס, וואוינען אין אייגענע ווילע'ס; געהען באהאנגען מיט גאלד און בריליאנטען און פיהרען א לוקסוריעזען לעבען — ווי ס'פאסט זיך פאר מיליאנערען.

פון וואנען זענען דאס די דאזיגע מענשען עפעס אין אזא קורצער צייט אזוי רייך געווארען?

קומט - זשע מיט מיר, מיינע ליבע לעזער, אחיו, וואו די דאזיגע לייטע קומען זיך צוזאמען און מאכען זייערע "געשעפטען" און איהר וועט אייך מיט אייערע אייגענע אויגען איבערציינען. דאס הייסט, ווען מיר זאלען ארומגעהן אין אלע וויענער קאפע - הייזער אפשר אין אלע וויענער קאפע - הייזער "געשעפטען" ווערען געמאכט, וואלט דאס פארנומען צופיעל צייט. איך וועל אייך דערפאר נאר פיהרען אין צוויי זעהר באקאנטע "שיבער" - קאפע הייזער, אינ'ם אידישען פערטעל אין דער באקאנטער לעאפאלד'ס - שטאט. דאס זענען: קאפע "דיאנאבאר" און קאפע "מאריענבריק", איינע נעבען די אנדערע.

אין קאפע "דיאנאבאר" מאכען זייערע "געשעפטען", די "גרויסע", די "בערען", די לייבען, יענע ספעקולאנטען און "שיבער" (שיבער רופט מען אזא מענשען, וועלכער שמוגלט געהיים סחורות און געלד פון איין לאנד אין אנדערען אריין), וואס ווארפט זיך מיט די מיליאנען ווי שפענער. אין קאפע "מאריענבריק" ווידער מאכען זייערע געשעפטען אונזערע היימישע אידעלאך, אמייסטענס האנדלען זיי מיט "וואלוטע", עס הייסט אויסלענדישע געלד. דאס זענען גאליציאנער, אין זייער הויזער טראכט, אין די לאנגע מלבושים מיט בערד און פאות. און נישט נאר אין קאפע - הויז גופא זיצען זיי, נאר זיי גייען ארום אין דרויסען אויף דעם ברייטען פלאץ פאר'ן קאפע און אין די אנדערע געסלאך. מען קען זיך פארשטעלען, וואס פאר מיני געפיהלען די דאזיגע "אידען" רופען ארויס ביי דער וויענער אנטיסעמיטישער באפעלקערונג.

אז איהר טרעט נאר אריבער די שוועל פון קאפע "מאריענבריק" דאכט זיך אייך, אז איהר געפינט זיך אויף א יריד אין א שטעטעל מיט דעם חילוק נאר, וואס אויף א יריד זענען פאראן א סך גוים און דא זעהט מען נישט א גוי פאר א רעגנדעל, לויטער אידען. . . די קולות און געוואלדען טראגען זיך ביז אין דער דריטער גאס אריין. אידען מכל המינים: יונגע און אלטע שרייען, קריגען זיך, ריידען אלע אין איינעם, שפייען, אנטלויפען און קומען ווידער צוזאמען ביז דאס גוטע געשעפטעל איז געמאכט. און מיינט ניט, אז דאס געשעפטעל איז א קליינס, וואס אט דאס דאזיגע קליינע ברודיגע אפגעריסענע אידעל מיט דעם ווייסען שפיציגען דרייהאריגען בערדעל, ווי דאס קעפעל פון א הייפטעל קנאבעל מאכט? ניין, מיינע דעסטענס פון א הונדערט "מיל מפלות" (הונדערט טויזענט דייטשע מארקס), ביי וועלכע ער פארדיענט מיט א ליד א צעהן טויזענט קראנען, אדער אז ער "ספעקולירט" מיט זיי א פאר טעג, פארדינט ער טאקע גאנצע 50 טויזענט. און אזעלכע "געשעפטלאך" מאכט אזא איד עטליכע אין איין טאג. ווארום דער קורס פון די פארשידענע "וואלוטען", דאס הייסט, אויסלענדישע געלדער, ענדערט זיך צוויי מאל אין טאג. אדער ער פאלט, אדער ער שטייגט. און טאקע דא אין קאפע - הויז ווערט דער "קורס" געבוירען, אם מייסטען נאך דעם שטאנד פון דער געלד - בירזשע און דער שווייץ. דאס הייסט, טאמער איז אין דער שווייץ געפאלען די עסטרייכישע קראנען, אזוי שטייגען אין וויען אין דער זעלבער שעה אלע אויסלענדישע וואלוטען און קורס. אם מייסטען אבער ווערט דער קורס געמאכט ספעקולאטיוו, נאך דער שטימונג פון די פאליטישע געשעהענישען.

— איהר געהמט די "חזירים"? שרייט א איד אין א סאמעטענעם קאפעליוש, וואס מיט זיין ווייסער בכבוד'יגער בארד זעהט ער אויס ווי א רב, אבער דער אנדערער איד, צו וועלכען ער רעדט, ענטפערט אים נישט, נאר ער האלט א דרייטען אידען ביים לאץ און רעדט אין איהם אריין:

— וואס טויג מיר אייערע "בנים"? איך איינער, וואס איהר זייט! קרובים! לאך גיין מיר, קרובים'לאך!

("חזירים" הייסען רוסישע רובל'ס, נאך פאניע חזיר; "בנים" דאס רומענישע געלד; "קרובים", מיינט מען דאלארס, דאס הייסט, ווער עס האט קרובים אין אמעריקא, דער האט דאלארס. . . "הענגער" הייסט פוילישע געלד, "מפלות" — דייטשע מארקס; "שמאטעס" — עסטרייכישע געלד, ווייל עס האט קיין שום ווערט נישט. איטאליענישע לירעס הייסען "מנורות" און זא ווייטער).

אט שושקען זיך צוויי אידען אויף'ן אויער, שטארק פארצווייפעלט און מען הערט אזא מין סוד:

— גוואלד, יאנקעל, מיינע "שמאטעס" ברענען . . . (דאס הייסט דאס עסטרייכישע געלד פאלט אין קורס). דארויף ענטפערט איהם דער אנדערער מיט א טיפען זיפץ:

— וואס טוט מען בעסער מיט מיינע "חזירים"? וואו זאל איך זיי אפווארפען?

אז ס'קומט אריין א פרעמדער אין קאפע - קוקען איהם די אידען אז פון דער זייט מיט איין אויג, שטארק פארדעכטיג, מען האט מורא, ס'זאל ניט זיין א "שפיצעל". ווארום געזעצליך איז דער דאזיגער גאנצער האנדעל פארבאטען. מאכט זיך אויך, אז די פאליציי רינגעלט אמאל ארום דאס קאפע - הויז און מאכט א רעוויזיע.

אנטקעגען איבער אין קאפע "דיאנאבאר" ווידער זיצען ווי שוין געזאגט, די גרויסע, די בערען, יענע שמוגלערס, וואס שמוגלען די געלדער אין זייערע רייזע - קופערטעס פון איין לאנד אין אנדערען. אם מייסטען האבען זיי פאליטישע אויסלענדישע רייזע - פעסער אלס דיפלאמאטען אדער קוריערס, צו וועלכע די פאליציי טאר זיך נישט טשעפען און טאר זיי נישט רעווידירען . . . זיי פארדינען מיט איין "רייזע" עטליכע מיליאן קראנען. מען קען זיך דערפאר פארשטעלען זייער לוקסוריעזן לעבען. און ווער זענען זיי? ווי שוין געזאגט, געבענטשטע קעלנערס, פריקאזטשיקעס, גאליציאנער יונגעלייטלאך, אינטעלעגענטן א. א. וו. און נישט נאר שמוגלען זיי געלד, נאר זיי "שיקען" אייך וואגאנעס מיט פארשידענע סחורות, מיט לעבענס - מיטעל, שפייז, קליידער, מאשינען און געהיים "טרפה", גנב'ענעדיגע די גרענעצען פון איין אויסגעהונגערטען לאנד אין אנדערען. אגאנץ ספעציעלער און נוטער מסחר איז אבער ביי זיי ברילאנטען. ברילאנטען קען מען גוט באהאלטען און זיכער דורכשמוגלען. און אט זיצט אויך ביי א טישעל דער באקאנטער ברילאנטען - שליגער. איבער וועלכען די צייטונגען האבען מיט א צייט צוריק אזוי פיעל געשריבען. א הויכער, א דארער פארשוין, זעהר עלעגאנט אנגעטאן אין לאקיר - שיך מיט אפראזירטע וואנסעס. ער זעהט אויס ווי א פיינער שוישפילער. ער האט די מעלה, אז ער קען איינשליגען ברילאנטען, אריבערפאהרען אין דער שווייץ און זיי דארט פון זיך צוריק ארויסגעבען . . . ער פארדיענט דערפאר אוצרות מיט געלד ביי די ברילאנטען - סוחרים, וועלכע דינגען אים ער זאל אין בויך אריבערשמוגלען די ברילאנטען קיין אויסלאנד. פאר א שטיק צייט אבער האט זיך געמאכט א מעשה, אז ער איז אריבער דעם גרענעץ, מיט א בויך פול בריליאנטען, אבער די ברילאנטען האבען דערנאך נישט געוואלט ארויס . . . די ברילאנטען - סוחרים האבען זיך ביי אים געבעטען: טאטעניו, ליבינקער, טייערער, זעה אזוי צו טון, אז די ברילאנטען זאלען ווידער ארויסקומען . . . זיי האבען איהם מיט געוואלד געגעבען צו טרינקען פארשידענע אפפיהר - מיטלען. אבער עס האט גאר נישט געהאלפען. די ברילאנטען זענען נישט צוריק ארויסגעקומען. צי דאס איז געשעהן מיט זיין ווילען אדער נישט, ווייסט מען נישט. נאר אין קאפע "דיאנאבאר" רעדט מען דערפון, אז דער ברילאנטען שלינגער איז געווארט מיליאנען געלד, ווארום ער טראגט זיך ארום מיט א פולען בויך ברילאנטען . . .

(לאדזער — "פאלקסבלאט")

אין דער וועלט אריין

פון נ. בריק

איך בין זיכער, אז איהר קאנט זי נישט, און איך האלט אייך טאקע דערפאר פאר די גליקליכסטע מענשען אין דער וועלט, איך קאן זי אבער ליידער יא, און קאנען קאן איך זי דערפאר ווייל זי איז מיינע לאנדספרוי איז זי, מיר זיינען פון איין שטעדטעל, זיינען מיר. אמת ווען זי איז אוועקגעפאהרען אהער אין דער גאלדענער מדינה, האב איך נאך נישט בדעה געהאט געבוירען צו ווערען, אבער דאס מאכט נישט, האט זי מיך נישט געקענט, געדענקט זי אבער גוט מיין באבע, זאל רוהען אין ליכטיגען גן עדן, און דעם ערשטען טאג, וואס איך בין געקומען צו פאהרען האט זי מיך באלד אפגעזוכט. אין דער אלטער היים האט זי געהייסען בריינדעלע קאזאק, דא רופט מען זי מיסעס פיינקובען, און לאמיך אייך זאגען אז דער צונאמען "קאזאק" פאסט איהר ווי אנגעמאסטען. איך וואלט געמעגט שווערען, אז זי אהן דעם נאמען וואלט א פנים געהאט, ווי א שטייגער זאל איך אייך זאגען, ווי א קאץ אהן וואנצעס. איהר זאלט אנקוקען א וואוקס קיין עין הרע פון א אידענע. גרויס און ברייט מיט צוויי שווארצע הארעפאשנע ידים מיט א גרויס פערדיש פנים מיט צוויי גרויסע ווייסע פערדישע אויגען און א קול האט זי טאקע ווי אן אמת'ער קאזאק, אז זי רעדט צו אייך אין גוטען מוט, פאלט אויף אייך אן א שרעק. און אט די אידענע האט מיר אנגעהייבען צו דערגעהן די יאהרען זינט די מלחמה האט זיך געענדיגט. איך ווייס נישט אויב עמיצער האט נאך אזוי פיעל מלחמה ליידענדע ווי זי!

דריי זיהן מיט צוויי שנורען (ביים דריטען האלטען זיך ניט לא עליכם קיין ווייבער) האט זי אין וויזשעראדעק, פיער טעכטער אין סווינעק, א ליבליבען ברודער אין סאסעוו, דריי שוועסטער אין ליבעטשיוועק, און נאך און נאך נאהענטע און ווייטע קרובים, וואס עס איז גאר אונמעגליך זיי אויסצורעכענען, און אט צו די אלע דארף מען שרייבען בריעף און זי איז נעבאך שוואך אויף דער פען און עס איז זעלבסט פארשטענדליך אז זי האט מיך געמאכט פאר א שעיר לעזאזל. איך קום אהיים אן אויסגעמאטערטער פון דער ארבייט, זעץ זיך אוועק פאר א גלעזעל ווארעמס, הויב אן דורכצוקוקען א צייטונג, טוט זיך פלוצלינג א צעפראלע די טיר (בריינדעלע קלינגט קיינמאל נישט אן) און מיין לאנדספרוי שטעהט שוין פאר מיר מיט זיבען בריעף אין דער גרויסער האנט און באפעהלט מיר זיי איבער צו לייענען און טאקע אנשרייבען זיבען ענטפערס, און שרייבען מוז איך אונטער איהר דיקטאט און עס הויבט זיך אן קודם כל א סדרה פון לאזען גריסען, דערנאך פון ערשטענס מעלד איך דיר, א צווייטענס מעלד איך דיר און דרייצענטענס מעלד איך דיר און איך שרייב און שרייב אן פיהל בעת מעשה אז דאס היות לאזט זיך מיך אויס, און לאמיך פראוועוען דורכלאזען א ווארט מוז איך זיך מטריח זיין איבערצושרייבען. אזוי ווי אבער א מענש האט א גאל און געדולד קאן אמאל פלאצען האב איך באשלאסען אז מעהר קיין "מלחמה ליידענדער" וויל איך נישט זיין און אז מען דארף איהר אפזאגען פון דער קאשע. אבער ווי אזוי טוט מען דאס? ערשטענס ווילט זיך נישט מביש זיין א מענשען און צווייטענס האב איך פשוט מורא פאר איהר. בין איך געפאלען אויף א שכל, געכאפט א שטיקעל פאפיר און אנגעשריבען צו איהר א בריוועל, וואו איך האב איהר ארויסגעזאגט פריי און אפען, אז איך בעט זי זי זאל מיך מעהר ניט באדערן. אריינגעווארפען דעם בריעף און א נייע הויט איז אויף מיר געקומען, א שטיין איז מיר אראפ פון הארצען. אויף'ן צווייטען טאג בין איך א לעבעדיגער, א פרעהליכער א היים געקומען און בהרחבה זיך אוועקגעזעצט מיט'ן באוואוסטזיין אז מעהר וועט קיינער מיין רוה נישט שטערען. פלוצלונג טוט זיך א צעפראלע די טיר און כהרף עין שטעהט שוין בריינדעלע פאר מיר מיט א בריעף אין דער האנט. איך טו א קוק אויף'ן קאנווערט און עס איז מיר פינסטער געווארען אין די אויגען, דאס איז זי געקומען איך זאל איהר איבערלייענען מיין בריעף וואס איך האב איהר געשיקט. איהר ווילט אודאי וויסען וואס ווייטער איז געשעהן? איך קען אייך ליידער דאס נישט זאגען. איך האב אפנים געחלשט און ווען איך בין געקומען צו זיך, האב איך זיך געפונען אין בעט, מיין ווייב און קינדער האבען ביטערליך געוויינט און בריינדעלע קאזאק אדער מיסעס פיינקובען איז געשטאנען נעבען מיר און אויף א הויך קול מיר אפגעשפראכען א גוט אויג . . .

פון ניט געטראטענע וועגן

פון י. ל. קאלושינער.

אין כאטש די וועגען יינען אונטער מיר געוועזען ווי א לאבירינט
און האבען ווי א נעפעל מיר דעם קאפ באדעקט מיט רויך
פון חורבות און פון בלוט: —
האט דאך ביז היינט מיין מידער גוף
ניט אבגעשוואכט מיין אויג,
איך זאל ניט זעהן דאס מארגענדיגע ליכט
און בלייבען שטעהן אין מיטען וועג א ניט דערגאנגענער צום ציל
נאר איך בין געגאנגען מיט מיין שאטען זאלבענאנד,
ווי מיט א פריינד
פון וועג צו וועג.
פון מיינע בלוט פארפאלגער אויסגעלאכט,
האב איך ווייטער מיט מיין וועה אין ברוסט געשטעלט מיין פוס.
אנטקעגען ווייטע האריזאנטען אין דער פרעמד,
פון לאנד צו לאנד —
און יעדעס מאל —
ווען ב'שטעל נאך היינט מיין פוס אויף א זוניג העלען ארט
קוקט דער טאג אריין אין מיינע אויגען,
און טוכט אויף פון צער — מיין הארץ,
ווי דער אטעם־הויך פון אפריל
דעם שפור פון ווינטער אויפ'ן בארג . . .
פון פרייד,
צו שפיעלען זיך די בלוטען אין מיין זעל,
אין העלען אויס פאר מיר א נייע מארגען שעה
וואס שפיגעלט אפ אין מיין געדאנק,
א פארבעדיגע וועלט . . .
רויטלען זיך ווי פון א פאנטאן ארויס,
רעגענבויגענדיגע וואסער שפריצען —
"מיינע האפנונגען" פון דאס ניי
פון נאך ניט געטראטענע וועגען,
וואס שנירען אויף זיך מיט נעזאנג
פאר מיין נייעם טאג . . .